

PISM

POLSKI INSTYTUT SPRAW MIĘDZYNARODOWYCH
THE POLISH INSTITUTE OF INTERNATIONAL AFFAIRS

NR 72/2025, 23 PAŹDZIERNIKA 2025 © PISM

KOMENTARZ

Werdykt MTS w sprawie działalności agend ONZ w Izraelu i Palestynie

Michał Wojnarowicz, Szymon Zaręba

22 października br. Międzynarodowy Trybunał Sprawiedliwości (MTS) wydał opinię doradczą analizującą zobowiązania Izraela wobec ONZ i jej agend. Wiele ustaleń wskazuje, że podczas wojny w Strefie Gazy doszło do licznych naruszeń, m.in. umów regulujących status agend ONZ oraz międzynarodowego prawa humanitarnego.

Czego dotyczyła sprawa?

O wydanie opinii zwróciło się do MTS Zgromadzenie Ogólne ONZ w grudniu 2024 r. Przeważająca większość państw ONZ, które poparły tę inicjatywę, liczyła na wywarcie większej presji na Izrael, by zmienił politykę wobec organizacji i jej agend na okupowanych terytoriach palestyńskich. Bezpośrednią przyczyną były przede wszystkim przyjęte przez Kneset w październiku 2024 r. przepisy uniemożliwiające [działanie UNRWA](#) na terytorium Izraela, a także zerwanie porozumienia między Izraelem a ONZ z 1967 r., które regulowało jego współpracę z UNRWA przy świadczeniu pomocy Palestyńczykom. Skutkiem tych decyzji było m.in. odmawianie wjazdu pracownikom UNRWA na Zachodni Brzeg i do Strefy Gazy od stycznia 2025 r., gdy nowe przepisy weszły w życie. Wniosek do MTS wiązał się także z brakiem poszanowania przez Izrael nietykalności pracowników UNRWA, z których aż ok. 360 zginęło podczas działań zbrojnych. Ponadto sprawa dotyczyła utrudniania działalności innych agend i samej ONZ, m.in. uznania w październiku przez Izrael sekretarza generalnego ONZ za persona non grata, a także ograniczeń działania innych organizacji międzynarodowych po [terrorystycznym ataku Hamasu z października 2023 r.](#), co skutkowało [pogarszającą się sytuacją humanitarną w Strefie Gazy](#).

Co orzekł Trybunał?

Trybunał zwrócił uwagę, że zgodnie z Kartą Narodów Zjednoczonych i umowami zawartymi przez Izrael państwo to ma obowiązek współpracy z ONZ oraz respektowania przywilejów i immunitetów jej samej i jej agend, m.in. nietykalności pomieszczeń i pracowników działających w oficjalnym charakterze. Powinien też zapewnić im swobodny dostęp do palestyńskich terytoriów okupowanych, nad którymi nie ma suwerenności. Opierając się na zobowiązaniach Izraela z zakresu praw człowieka i prawa humanitarnego (m.in. Konwencjach genewskich), MTS orzekł ponadto, że izraelskie władze nie mogą stosować głodu jako metody prowadzenia działań zbrojnych, blokować pomocy humanitarnej ani ograniczać działalności agend ONZ w takim stopniu, który zagraża przetrwaniu ludności cywilnej Strefy Gazy. Mają też obowiązek szanowania szczególnego chronionego statusu pracowników i placówek medycznych i humanitarnych. Wiele miejsca poświęcił MTS statusowi UNRWA. Odrzucił podnoszone przez Izrael zarzuty co do jej braku neutralności w konflikcie i członkostwa znacznej części jej pracowników w Hamasie, którymi były uzasadniane kroki wobec niej. Wskazał, że ONZ podjęła niezwłocznie działania

KOMENTARZ PISM

wyjaśniające i zwolniła osoby, które mogły być zaangażowane w terrorystyczny atak z 2023 r., oraz że wdrożyła mechanizmy naprawcze. Podkreślił też brak obecnie realnych możliwości zastąpienia humanitarnej działalności UNRWA przez inne organizacje.

Jaka była reakcja Izraela i innych państw?

Izrael jednoznacznie odrzucił opinię MTS, podtrzymując dotychczasowe zarzuty wobec UNRWA, m.in. masowy udział członków Hamasu w strukturach organizacji, oraz oskarżając Trybunał o upolitycznienie. Izraelskie władze zapowiedziały utrzymanie obowiązującego zakazu funkcjonowania UNRWA na swoim terytorium. Stanowisko Izraela poparty również Stany Zjednoczone, choć na tym etapie mało prawdopodobne jest nałożenie sankcji na sędziów MTS, [jak miało to miejsce w przypadku Międzynarodowego Trybunału Karnego](#). Opinia będzie wykorzystywana przez inne zaangażowane państwa do dalszych nacisków dyplomatycznych i instytucjonalnych na izraelskie władze. Norwegia – główny pomysłodawca wydania opinii – zapowiedziała prace nad rezolucją w Zgromadzeniu Ogólnym, która ma służyć wdrożeniu ustaleń Trybunału. Orzeczenie może skłonić część państw do przywrócenia finansowania dla UNRWA, wstrzymanego w trakcie wojny w Strefie Gazy po wysunięciu oskarżeń względem tej

organizacji, lub do [dalszych kroków przeciwko izraelskim naruszeniom praw Palestyńczyków na Zachodnim Brzegu](#).

Jaki wpływ ma opinia MTS dla działalności ONZ w Strefie Gazy?

[Amerykański plan pokojowy](#), który doprowadził do wprowadzenia – niestabilnego – rozejmu na obszarze Strefy Gazy, zobowiązuje strony do umożliwienia dostaw pomocy humanitarnej, która ma być dystrybuowana przede wszystkim przez instytucje ONZ, i do nieingerowania w ten proces. Jednocześnie mówi o współpracy z podmiotami „niezwiązanymi z żadną ze stron”, co przy utrzymaniu zarzutów o ścisłych związkach UNRWA z Hamasem będzie przez Izrael (i USA) wykorzystywane do uzasadniania dalszego blokowania jej działalności w Strefie. Zwiększa to rolę i obciążenie pozostałych agend oenizetowskich (np. Światowy Program Żywnościowy) oraz innych organizacji działających w Strefie (m.in. World Central Kitchen, Czerwony Półksiężyc), również w kontekście nacisków na wygaszenie [aktywności wspieranej przez Izrael Gaza Humanitarian Foundation](#). Opinia MTS może być w przyszłości wykorzystana przez instytucje ONZ, w tym UNRWA, jako podstawa do podniesienia wobec Izraela roszczeń odszkodowawczych w związku ze śmiercią pracowników czy zniszczeniami infrastruktury, do których doszło w wyniku działań izraelskiej armii.